

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 9. De conjugio servorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

jugatum, d. e. *Significasti*. Ideoque si quæ errore ducta cum alieno marito, tanquam cum cælibe, contraxerit, non prohibetur, defuncta uxore illius, in novum matrimonium cum eodem convenire, d. e. 1. e. *Veniens hoc tit.* quemadmodum & si adulterium tantum intercesserit, nullo contractu matrimoniali aut sponsalicio admixto, d. e. *Significasti*, e. *Cum haberet 5. hoc tit.*

Extra prædictos casus non dirimi matrimonium, inter adulteros contractum, patet ex *can. Denique xxxi. q. 1.* Ratio autem cur istis casibus impediatur matrimonium inter adulteros, est, ne ob matrimonii spem detur ansa & occasio interficiendæ conjugis.

Sed quomodo, inquires, Ecclesia potuit hoc impedimentum indicare infideli à sua jurisdictione omnino exempto? Respondeo, non indixisse illi, nec indicare potuisse, sed fidei, ut perpetuo nequeat cum infideli, licet ad fidem convertatur, matrimonium contrahere.

TITULUS VIII.

De conjugio Leprosorum.

1. *Matrimonium propter lepram supervenientem non dissolvitur.*
2. *Sponsalia de futuro dissolvi possunt.*

DE lepra superveniente, cum hæc solvat sponsalia de futuro, quæri merito poterat, an etiam matrimonium contractum dirimat. Et dicendum, lepræ morbum matrimonii impedimentis minime annoverandum esse, & proinde nec ipsum matrimonium, quippe individuum & indissolubile vinculum continens, nec ejus effectum propter lepram, vel aliud morbi genus superveniens, dissolvi: Tenetque matrimonio conjunctos, non obstante lepra superveniente, sese conjugali affectione tractare, vel ad perpetuam continentiam vivendam inducendos esse, c. 1. & 2. *hoc tit.* Imò possunt etiam leprosi matrimonium contrahere, si inveniant, qui eos accipere velint;

obliganturque sibi invicem reddere debitum, licet infirmus à sano illud exigat, d. e. 2.

2. Verùm si sponsalia tantum de futuro contracta sint, potest alter ob supervenientem lepræ morbum à sponsalibus rescire, e. *ult. hoc t.* sicut & ob aliam quamlibet enormem deformitatem supervenientem, quia sponsalia intelliguntur contracta, rebus in eodem statu permanentibus, e. *Quemadmodum sup. De jurejurando.*

TITULUS IX.

De conjugio servorum.

1. *Error persona est impedimentum impediens & dirimens.*
2. *Similiter error conditionis servilis.*
3. *Estque hoc impedimentum juris Ecclesiastici, non naturalis.*
4. *Ignarus conditionis servili propriâ auctoritate recedere ab uxere potest.*
5. 6. *Valet matrimonium liberi cum liberta, servi cum ancilla &c.*
7. *Error circa bona fortunæ nec impedit nec dirimit.*

Agitur hic de impedimento conditionis & erroris. Ubi observandum, errorem in contrahendo matrimonio contingere dupliciter, aut circa personam, aut si quis cum una quâpiam contrahat, putans esse aliam: Aut circa conditionem & statum personæ, ut si putetur liber, qui verus est servus: Aut circa fortunam, ut si putetur dives, qui est pauper: Aut denique circa alias qualitates, ut si putetur nobilis aut virgo, quæ talis non est.

1. Ex his error personæ impedit matrimonium contrahendum, & dirimit contractum. Sive antecesserit, id est, præbuerit causam contractui matrimoniali, quippe qui alias secutus non fuisset; sive comitatus fuerit, id est, non induxerit ad contrahendum, quo tamen non existente contractum fuisset matrimonium. Ratio est, quia uterque hic error tollit consensum voluntarium in personam præsentem, qui tamen consensus est causa

causa efficiens matrimonii; & absque eo matrimonium jure naturæ est irritum: Consentit enim in personam, quam animo concepit, & non consentit, qui errat, *c. 2. & ult. h. tit.* Et ideo talis error dirimit matrimonium jure naturæ, quia libertatem & consensum auferit, *l. Si per errorem D. de juri dict. om. iud.*

2. Similiter error conditionis servilis impedit matrimonium contrahendum, & dirimit contractum: Ideoque si liber contrahat cum serva, quam liberam esse credebat, potest, postquam conditionem illius detexerit, ab ea separari, & aliam ducere, *c. 2. 3. & ult. h. e. can. Si quis ingenuus xxix. q. 2.* nisi eandem, postquam intellexerit esse servam, cognoverit carnaliter, *d. c. 2. & c. 4. h. r.* aut cum ea contraxerit, *d. can. Si quis ingenuus cum duobus seqq. xxix. q. 2.* Item est iudicium de eo, qui dubitans de conditione alterius, cum ea contrahit, quia talis non censetur errare & non consentire, ideoque subsistit matrimonium.

3. Estque hoc impedimentum non juris naturalis, (ut constat cum ex eo, quod servitus cognita non dirimat matrimonium; tum ex eo, quod hic error non sit in substantia rei, de qua contrahitur, sed in qualitate, cujusmodi error non tollit voluntarium simpliciter, sed tantum secundum quid, nec impedit etiam absolutam traditionem corporis & rationi status consonam, sed solum plenam & perfectissimam) sed Ecclesiastici, inductum ab Ecclesia, favore ejus, qui est liber, qui alioqui graviter deciperetur, propter obsequia domini, quibus serva adstringitur, & quia servitus bonis matrimonii admodum adversatur: Bono quidem Sacramenti, atque individua vitæ societati, quia servus teneretur in domo domini habitare, ab eoque mitti potest ad partes remotiores, inibi vendendus: Bono verò fidei, quia ad libitum reddere debitum non potest, sed cum ei vacat, & obsequiis domini satisfecit: Denique bono proles, quia eam alere nequit, cum omnia acquirat domino, nec sit futura in potestate parentis, ut religiose educetur. Nec hinc sequitur, hoc impedimentum esse juris naturalis, quia licet bonis adversetur matrimonii, ut dictum est, non ita tamen, ut substantiam matrimonii destruat, ideoque non magis irritaret matrimonium, quam error circa qualitatem, nisi Ecclesia aliter statu-

isset. Vide Sanchez *de matrim. lib. 7. Diss. 19.*

4. An verò conjux, ignarus servilis conditionis, possit propria auctoritate ab uxore recedere, ubi servitatem detexit: Quæri potest. Resp. posse, cessante scandalo: Secus, si non cessaret scandalum. Et in hoc posteriori casu conjugi servilis conditionis incumbit onus probandi scientiam suæ conditionis in altero, quia in libero præsumitur ignorantia servitutis alterius, tanquam facti alieni, nisi contrarium probetur, *cap. Præsumitur De Regule Juris in c. aut.* nisi tempore contractus matrimonii servitus alterius fuisset communiter eo in loco nota, præsumitur enim scientia eorum, quæ communiter innotescunt, *cap. 1. sup. de postulat. Prætor. can. Quod dicitur dist. 16.*

5. Valet autem matrimonium liberi cum libera (id est ea, quæ cum antea ancilla & serva fuerit, jam libertate donata est) quam existimari liberam & ingenuam, quia jam verò libera est. Hinc etiam servi adscriptitii, id est coloni, qui glebæ & fundo perpetuo colendo adscripti & additi sunt: Item originarii, id est ex adscriptitiis nati, validè contrahunt, cum sint verè liberi, licet ad certas operas teneantur, Glossa & Abbas *in cap. 2. inf. de iudic. nec conditionis error dirimit matrimonium, quia Ecclesia non ex ejusdemque conditionis, sed servilis dumtaxat, errore matrimonium irritat.*

6. Similiter valet matrimonium servi cum ancilla, vel etiam servi cum libera, servitute antea notâ, invito quoque domino, *cap. 1. h. tit.* Atamen per hoc non liberatur servus à consuetis & debitis servitibus domino exhibendis, *d. cap. 1. & liber ancillam scienter ducens sit irregularis. can. Si quis viduam dist. 34.* quia vilis & infamis persona reputatur. Sunt tamen quidam casus, quibus servus contrahens cum libera sit liber, de quibus vide Covarr. *de sponsal. 2. p. cap. 3. §. 7.* Sanchez *d. lib. 7. disp. 20.* Et hoc quidem Jure Canonico: Nam Jure Romano legitimæ nuptiæ solum contrahuntur inter cives Romanos.

7. Denique error circa bona fortuna & alias qualitates conjugum nec impedit nec dirimit matrimonium, modò non redundet in errorem personæ: Sicut nec alii contractus, v. g. venditio & emptio, si sint absoluti, ex simili erro-

errore rescinduntur. Ratio est, quia talis error non tollit consensum in personam præsentem, licet illa, quoad aliquas condiciones accidentarias matrimonio, existimeretur aliter effecta.

TITULUS X.

De natis ex libero ventre.

1. Partus sequitur ventrem, id est, conditionem matris.
2. Idque siue ex legitimo siue non legitimo matrimonio filii nati sunt.

Cum superiori Tit. dixerimus, subsistere jure Canonico matrimonium inter servum & servam vel libertam, illius occasione hic quaeritur, an natus ex libero ventre, id est, matre libera, patre vero servo, censendus sit servus, an liber: Idque ex conditione matris aestimandum esse traditur * 1. Unde natus ex libero ventre, id est, matre libera, non quidem ingenuus, sed & libera, cujuscuque conditionis fuerit pater, liber erit & ingenuus: Et è diverso nascetur servus, si mater fuerit ancilla, *c. unico hoc tit. c. ult. sup. De servis non ordinandis. l. Partum Cod. de re vindic. §. penult. Instit. De jure personar. §. sed si quis instituit. de ingenuis.* Ratio est, quia quando quaeritur de servitute vel libertate, partus sequitur ventrem, id est, conditionem matris, *l. 5. §. 2. D. de statu hominum.* Idque favorabilis est proli, quando quidem ad hoc, ut sit libera, sufficiat matrem fuisse liberam aliquo tempore, vel conceptionis, vel partus, vel medio, etiam per minimum momentum à conceptione: Quia non debet calamitas matris nocere ei, qui in ventre est, *l. 5. D. de statu hominum. §. Instit. de ingenuis.* Cum interim respectu patris non nisi conceptionis tempus, quo causa est efficiens, inspicere possis. Adde, quod quoad libertatem leges inspexerint id, quod est certius: Jam autem constare certo nequit, quo patre filius sit procreatus, cum tamen constet semper, ex qua matre sit in lucem editus.

Et hoc quidem obtinet, licet quis ex propria ancilla filium habeat, nam & is ejus servus est,

l. 2. Ced. Si mancipium ita fuerit alienatum. Et c. l. fin. Cod. Communia de manumissionibus. * 2. siue filii nati sint ex non legitimo matrimonio, d. l. 5. §. 2. D. de statu hominum, siue ex legitimo, quia textus juris indistinctè loquuntur.

Non obstat *l. Cum legitime 19 D. d. sic* quia ea ita intelligi debet, quod filii ex legitimo matrimonio sequantur patrem, quoad familiam & originem, *Gloss. ibid.* Non obstat quoque *can. fin. xxxi. 1. q. 4* quia à Glossa & communiter explicatur, ut filii tales sequantur deteriorem patrem, id est, debiliorem. qualis est femina.

Hæc tamen intelligenda sunt, quando agitur de servitute vel libertate ex vi natalium: Quia aliis de causis potest natus ex libero ventre redigi in servitutem, veluti, si ob ingratitude patris in servitutem reducat, *l. 2. Cod. de libertis. Et eorum libertis v. filiis Videatur Hosticaf. in Summa b. 1. §. Et in quibus Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 24.*

Præterea si consuetudo alicubi aliter habeat, ea, favore libertatis, non est improbanda, *c. Licet 3. sup. de conjugio servor.* Nam cum hæc res sit ex jure positivo, potest consuetudo prævalere, *c. ult. sup. de consuetudine.*

TITULUS XI.

De Cognatione spirituali.

1. Cognati unde dicti.
2. Cognatio triplex, Naturalis, Spiritualis, Civilis.
3. Cognatio Spiritualis quam dicatur.
4. Cur ex Baptismo & Confirmatione oriatur, non ex aliis Sacramentis.
5. Inter quos contrahatur de jure Decretalium.
6. Et de Conc. Trident.
7. Cognatio spiritualis, qua ex Catechismo oritur, solet, hodie sublata.
8. Cognatio spiritualis dirimit matrimonium postea contractum.

Nihil est, quod magis impediat matrimonium contrahendum, aut dirimat contractum, quam cognatio. Hocque impedimentum ex cognatione proveniens latè patet, & propterea de eo per plures Titul. tractat Pontif.

2. Cognati ab eo dici purantur, quod quasi

Ggg

una